

Izšla vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se do pošilja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. — Telefon interurb. — Telefon interurb. št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Cekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.006. Telefon interurb. št. 113.

30. številka.

MARIBOR, dne 9. julija 1925.

59. letnik.

Pred R. R. vlado.

O pogajanjih med radikalno in Radičevo stranko prihajajo iz Beograda najrazličnejše vesti. Eni pravijo, da so se pogajanja koncem pretečenega tedna šele prav začela, drugi, da so že pri kraju, tretji, da vse skupaj niti ne zasluži imena pogajanj; ampak da je vse skupaj samo razgovorjanje ali nekaka zavlačevalna prevara radikalnega vodstva itd. O pogajanjih ali razgovorih pišejo listi vseh strank in struj in bo jasno, da se da lahko največ na poročevanje tistih, ki stojijo popolnoma izven vsega tega, pa naj se imenuje pravo pogajanje ali prava mešetarija. Med to stran je treba pred vsem prišteti beograjski dnevnik »Novosti«, ki ga izdaja bivši srbski minister in poslanik Joca Jovanović, sedaj narodni poslanec zemljoradniške stranke. »Novosti« čisto navajajo dejstva, ki vzbujajo sum, da je vse skupaj zavlačevanje, ki je sedaj po verifikaciji vseh mandatov še posebno potrebno vodstvu radikalne stranke.

Da Pašič ni mož sporazuma, je znana stvar, ne sme se pa tudi pozabiti, da se on tako star in tako bolan še ni umaknil iz vodilnega mesta. Saj ni pustil, da bi si radikalni poslanci vodstvo sami izbrali, ampak je sam kratkoma imenoval tričlansko vodstvo kluba in stranke. To vodstvo je koncem pretečenega tedna s tremi radičevci sicer že podpisalo neko objavo o pogajanju, ki pa ne pove drugega kot to, da so se trije zastopniki radikalov in trije zastopniki Hrvatov ob tej in tej uri sestali in izmenjali svoje misli. Važno je tudi to, da vsi trije imenovani radikalni voditelji skupaj ali pa posamezno hodijo k bolanemu Pašiču na dom po navodila.

Da so tudi v Zagrebu mnenja in stališča glede pogajanja in sporazumevanja različna, je razumljivo. P. Radič in še dva druga poslanci, ki vodijo sedaj hrvatsko seljaško stranko ter se pogajajo z radikali, vedno molčijo, da ne bi imeli radi kakršnihkoli izjav neprilic pozneje enkrat, ko bo vsem jasno, kaj se je izcimilo iz pogajanj ali razgovorov. Zagrebško časopisje je v glavnem razdeljeno na dva labora; eden pričakuje vse najboljše, drugi pa zasleduje ves razvoj ter tudi ne skriva najrazličnejših pomislekov na podlagi dejstev, ki jih tudi nepristranske beograjske »Novosti« omenjajo.

Edino samostojni demokrati imajo kot na migljaj isto mnenje v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, samo da se ta mnenja prav smešno menjujejo. Najprej so Pribičević-Zerjavovi glasniki složno vpili, da o pogajanjih med radikali in radičevci sploh ni govora, ker so radikali del »nacionalnega« bloka. To so pripovedovali z namigovanjem, da ima v tem bloku Pribičević glavno besedo. Nekaj časa so trdili, da je vsaka vladna spre-

mema nemogoča, potem so pa kar brez noč začeli pripovedovati, da bi radičevci končno le lahko prišli v sedanja Pašič-Pribičevićeva vlado, kar pomeni, da bi samostojni demokrati na vsak način ostali na oblasti. Radikalni, ki že toliko časa pišejo in govorijo o pogajanjih in o sporazumevanju, pa še nikdar niso rabili imena »nacionalni blok«, ampak so vedno govorili o svoji in o Hrvatski seljaški stranki. Končno so dali še službeno objavo o pogajanjih in tu se zopet imenujejo zastopniki radikalne stranke in ne zastopniki ali člani »nacionalnega bloka«.

Spremembe samostojno-demokratskega mišljenja o razvoju dogodkov so prav razumljive. Ko je Pribičević videl, da ga radikali ne vprašajo za dovoljenje glede razgovorjanja s Hrvati in da ne bo mogel preprečiti vstopa radičevcev v vlado, je mislil samo na to, kako bi on sam ostal v vladi. Razni beograjski listi, ki podpirajo Pribičevića, so pisali najprej, da bi lahko Hrvati prišli kvečjemu na prazna mesta sedanje vlade, danes pa že pišejo, da bi v novi vladi na vsak način ostal sam Pribičević, dočim bi nekateri njegovi tovariši dobili državna podtajniška mesta mesto ministrstev. Koliko so razumljive želje samostojnih demokratov, v toliko se mora pa svet čuditi, kako se morejo voditelji te politične skupine sami tako smešiti. Vodja te stranke ves čas dokazuje, da hočejo radičevci radikale samo goljufati in da se z Radičem sploh ne da razgovarjati, ker je vele izdajalec. Sedaj je pa ta isti vodja pripravljen sedeti z »veleizdajalcem« Radičem na vladi, samo da ga ne marajo ne radikali in ne radičevci.

Zadnja poročila pravijo, da so se radikali in radičevci že tako daleč pobotali, da se že sestavlja RR vlada. Zne lastnosti vodstva radikalov kakor tudi radičevcev odpirajo možnost vseh pomislekov. RR strankarski sporazum bo pa le imel svojo dobro stran, če bo odletela Pribičevićeva nasilna skupina.

Shod županov in zaupnikov SLS. za ptujski okraj.

Na praznik sv. Petra in Pavla so se zbrali v Ptuj resnični predstavitelji naših kmetijskih in delavskih slojev iz ptujskega okraja. Prišlo je 60 županov in krog 200 najodličnejših zaupnikov; ti so izrazili v svojih sklepih in spomenicah mišljenje in zahteve ljudstva, ki niso važne le za ptujski okraj, temveč za kmetijsko ljudstvo vobče.

Znani kmetijski narodni bojevnik I. Vršič, župan pri Sv. Marku, je vodil zborovanje in poslanec Ivan Veseni-

jak je v dveurnem govoru obravnaval državno gospodarstvo, posebej še je govoril o novi carinski tarifi, o prevoznih tarifah, o davkih in monopolih, o gospodarskih potrebah ptujskega okraja, o ptujski gimnaziji in končno o politični situaciji.

Po njegovem izvajanju so bili predlagani in so glasno sprejeti sledeči sklepi:

I. Spomenica na ministrski svet v zadevi carin.

Ta se glasi:

Na svojem sestanku dne 29. junija 1925 so po referatu poslanca I. Vesenjaka zastopniki občin in zaupniki organizacij ugotovili sledeče:

1. Nova carinska tarifa obdrži izvozno carino na glavne poljske pridelke in na živino: konje, govedo, svinje, perutnino itd. in to v takšni meri, da je konkurenca na svetovnih inozemskih tržiščih deloma znatno otež kočena, deloma sploh onemogočena že radi naše izvozne carine same, ne oziraje se na uvozno carino držav, kamor so naši kmetijski proizvodi namenjeni.

2. Uvozna carina na železo, posebej pa na vsakovrstne stroje in kmetijsko orodje, je takšna, da je nabava taistih naravnost onemogočena. S tem se direktno ubija intenzivno, smotreno in relativno ceno obdelovanja zemlja, kar se v naši pretežno poljedelski državi brezpogojno ne bi smelo goditi.

3. Na življenjske vsakdanje potrebščine, kakor posebej na bombaževo in volneno ter platneno blago so predvidene tako visoke carinske postavke, da si jih širok mašnejši državljan in posebej delavci in mali posestniki sploh ne bodo mogli nabavljati.

4. Nova carinska tarifa je v prvi vrsti breznežno kruto fiskalna, v drugi vrsti hoče neumestno zaščititi na neprimeren način našo življenja zmožnost, in celo našo življenja nezmožnost industrijo, ubija pa gospodarsko eksistenco in onemogočuje napredek kmetijstva ter neizprosno vodi v obuboževanje.

Zaradi tega od ljudstva izvoljeni župani in zaupniki proti takšni tarifi najodločnejše protestiramo in zahtevamo:

a) Izvozna carina v svrhu pospeševanja našega gospodarstva se ukine.

b) Uvozna carina na železo, na vsakovrstne poljedelske stroje in kmetijsko orodje in na industrijske stroje se naj tudi ukine, da se omogoči intenzivno kmet. gospodarstvo.

c) Carina na bombaževo, volneno in platneno blago se naj zniža na minimum.

V tem smislu je sistematično predelati celo carinsko tarifo in jo tako spraviti v sklad z življenjskimi potrebami ogromne večine državljanov.

LISTER.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoški spisatelj Erckmann-Chatrian; preložil Al. B.

15. nadaljevanje.

Moralo je biti okrog šeste ure. Sovražnik se je bil polastil vseh hiš in je polnil vrtove, vaško cesto in stranske ulice. Jaz sem se tresel mraza po vsem telesu. Celo sem naslanjal ob kolena ter bil ves trd in omamljen. Grmenje topov me je zopet zdramilo. Topa na vrtu in nekje drugih, ki so bili postavljeni višje gor v vasi, so streljali ter z vsakim strelom razsvetljevali glavno cesto, po kateri so se gnetli Prusi in Rusi. Streljali so tudi iz vseh oken. A vse to ni bilo nič proti streljanju Francozov tam na griču. In spodaj v dolini je drla sem gori mlada garda v brzotoku v strnjениh kolonah, polkovniki, poveljniki in generali z visoko dvignjenimi sabljami na konjih sredi bajonetov. Vse je bilo zavito v sivo meglo in le trenotno razsvetljevano od ognja osemdesetih topov, katere je dal cesar strniti v eno samo baterijo, da podkrepí naskok. Teh osemdeset topov je delalo strašno bobnenje; in staro poslopje, ob katero sem se naslanjal, se je kljub oddaljenosti treslo do tal od tega. Krogle so na cesti podirale cele vrste Prusov in Rusov kakor kosa travo; zdaj je bila vrsta na njih, da se razmaknejo!

Za nami sem slišal odgovarjati sovražno artiljerijo in si mislil: »Moj Bog! Ko bi zdaj le Francozi zmagali, potem bodo vsaj pobrali uboge ranjence. Prusi in Kozaki bodo mislili samo na svoje in nas vse pustili poginiti.« Na seržanta nisem pazil več. Gledal sem samo, kako so pruski topničarji topove nabijali, merili in sprožali. Preklinjal sem jih iz srca ter z veseljem poslušal klice: »Živio cesar!«, ki so prihajali iz doline. Razločno jih je bilo slišati v premorih med topovskimi salvami.

Slednjč so se čez dvajset minut Prusi in Rusi pričeli umakati. V gručah so drli nazaj po cesti, v kateri smo bili

mi, da se ustanove na bregu. Klici »Živio cesar!« so se čedalje bolj bližali. Topničarji pred nami so se žurili kot zbesneli, a tri ali štiri krogle so padle med nje, razdrobile eno kolo ter jih obsule s prstjo. En top je padel po strani, dva topničarja sta bila ubita, dva druga ranjena. Kar me je nekdo zgrabil za roko — obrnil sem se in ugledal starega seržanta, ki me je gledal, dasi napol mrtev ter se pri tem divje smejal. Skedenjska streha se je sesula, zid se je skrivil in nagnil, a še pazila nisva na to. Videla sva samo poraz sovražnika in med groznim pokanjem in grmenjem slišala samo vedno bliže prihajajoče klice naših vojakov.

Naenkrat je seržant prebledel kot zid in zaklical:

»Tukaj je!«

In na kolenih se je nagnil naprej, z eno roko se je upiral ob tla, drugo pa dvigal ter kričal na ves glas:

»Živio cesar!«

Potem je z obrazom padel na tla ter se ni več ganil.

In ko sem se jaz, da bi kaj videl, tudi nagnil naprej, sem ugledal Napoleona, kako je mrzel in miren sredi streljanja dirjal gor po bregu. Klobuk je imel potisnjen na veliko glavo, ogrnjen v siv, odprt plašč in počez čez beli telovnik rdeč trak. Vse se mu je umikalo. Pruski topničarji so pustili pri miru svoje topove ter poskakali čez vrtni zid, ne zmečec se za kričanje častnikov, ki so jih hoteli zadržati.

Videl sem vse te podrobnosti, ki so se s plamenečimi znamenji vtisnile v moj spomin. Od tistega hipa naprej pa se ne spominjam ničesar več, kajti v trdni nadi na našo zmago sem izgubil zavest ter ležal kot mrtvec med drugimi mrtvci.

XIV.

Sredi nočnega miru sem se zopet predramil. Oblaki so šli preko neba in luna je gledala na opustošeno vas, prevrnjene topove in nakopičene mrtvece, kakor od početka sveta gleda na žuborečo vodo, klijajočo travo in jeseni na padajoče listje. Človek ni nič v primeri z večno naravo — to umirajoči bolje umeje od drugih.

Nisem se mogel ganiti in strašno me je bolelo. Gibati sem mogel samo desno roko. Vendar se mi je posrečilo, da sem se dvignil ob komolcu. Zdaj sem daleč po ulici

naprej videl mrliča vrhu mrliča. Luna je blede sijala nanje; bili so beli kot sneg. Nekateri so imeli široko odprta usta in oči; drugi so ležali z obrazom na tleh, torbico za patrone in telečnjak so imeli na hrbtu in krčevito z roko držali puško. Vse to sem videl grozno razločno, zobje so mi škepetali od groze in straha.

Hotel sem poklicati na pomoč, a čul samo slaboten glas kakor ihtenje otrokovo. Obupan sem se zopet zgrudil. A slabi klic, ki se je razlegel po tišini, je polagoma vzbudil druge, ki so prihajali od vseh strani: vsi ranjenci so mislili, da prihaja pomoč, in kdor je mogel, je klical. To klicanje je trajalo nekaj minut, potem pa je zopet vse utihnilo. Slišal sem samo še počasno hrkanje konja, ki je ležal blizu mene za mejo. Hotel je vstati in videl sem, kako je dvignil glavo na dolgemu vratu, potem pa se je zopet sesedel.

Vsled napora se mi je rana zopet odprla. Znova sem čutil, kako mi je kri curljala pod roko. Zaprl sem oči, čakajoč smrti in vseh nekdanjih dogodkov iz časov prve mladosti sem se spomnil kot sanj — raznih stvari v vasi, ko me je uboga mati še gugala na rokah ter me uspavala s pevanjem, male sobice, stare postelje, našega psa, ki se je igral z mano ter me valjal po tleh semtertje, očeta, ki je zvečer s sekuro na rami vesel prihajal domov, me jemal na široke roke ter poljuboval...

»O uboga mati... ubogi oče!« sem si mislil. »Ko bi bila vidva vedela, da sta vzgajala svoje dete s tako ljubeznijo in skrbjo samo zato, da nekoč bedno pogine, samo, daleč proč od vsake pomoči!... Kako bi bila žalostna, kako bi preklinjala tiste, ki so ga spravili v tak položaj!... Ah, ko bi bila zdaj tukaj!... ko bi vaju le mogel prositi odpuščanje za trud in skrb, ki sem jo vama delal!«

In pri teh mislih so mi solze tekale po licu, žalost mi je dvigala prsi — dolgo sem potihem ihtel.

Kmalu so mi prišli na misel tudi Katarina, teta Marjeta in dobri gospod Gulden, in to je bilo grozno! Vse, kar sem si predstavljal, je bilo podobno igri, ki se godi pred vašimi očmi: videl sem njih strmenje in strah, ko so čuli novice o veliki bitki, videl, kako je šla teta Marjeta vsak dan po veliki cesti na pošto, dočim je Katarina v molitvi čakala nanjo, videl sem, kako je gospod Gulden